

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
FILMOVÁ A TELEVÍZNÍ FAKULTA

Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Obor fotografie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Umenie v klube

Súčasný vizuálny umenie v klube De School a Trouw

Jonáš Verešpej

Vedoucí práce: Mgr. Václav JANOŠČÍK, Ph.D.

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Praha 2017

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE
FILM AND TV SCHOOL OF ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

Department of Photography

BACHELOR THESIS

Art in the club

Contemporary visual art in the club De School and Trouw

Jonáš Verešpej

Thesis supervisor: Mgr. Václav JANOŠČÍK, Ph.D.

Thesis opponent:

Thesis defense::

Prague 2017

Prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu na tému Umenie v klube vypracoval samostatne pod odborným vedením vedúceho práce a s použitím uvedenej literatúry a prameňov.

Praha, 15.6.2017

Súhlas

Súhlasím s využitím práce pre prezenčné štúdium v knižnici AMU.

Praha, 15.6.2017

Evidenčný list

Užívateľ potvrdzuje svojim podpisom, že túto prácu použil len ku študijným účelom a prehlasuje, že ju vždy riadne uvedie medzi použitými prameňmi.

[illegible]

Abstrakt

Práca sa zameriava na vystavovanie súčasného vizuálneho umenia v už neexistujúcom klube Trouw a jeho nasledovníkovi De School v Amsterdame. Prináša podrobnejší súpis výstav, ktoré v týchto priestoroch prebiehali a bližšie charakterizuje klub ako priestor pre súčasné vizuálne umenie. V práci sa dozvedáme, že klub dokáže suplovať klasický galerijný priestor, búraním konvenčnosti, sprístupňovaním umenia inému a širšiemu publiku a využívaním netradičných priestorov. Práca taktiež demonštruje inovatívne aktivity nočného klubu.

Kľúčové slová: klub, klubová kultúra, výstavný priestor, Trouw, De School, súčasné vizuálne umenie, white cube, alternatívny výstavný priestor,

Abstract

The thesis focuses on contemporary visual art exhibitions in already non-existent club Trouw, and its successor club De School in Amsterdam. It brings detailed overview of the exhibitions held in these spaces and characterizes club as a space for contemporary visual art. I show that club can substitute traditional gallery space with tearing down conventions, making art available to the wider audience and by using non-traditional architecture. Work also demonstrates innovative activities of the nightclub.

Keywords: club, club culture, exhibition space, Trouw, De School, contemporary visual art, white cube, alternate exhibition spaces

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Vznik klubov Trouw a De School.....	11
3	Umenie v Trouw	15
3.1	Cyklus výstav Contemporary Art Club	15
3.2	Cyklus výstav Trouw Invites	21
3.3	Rezidentný umelec Meeus van Dis	24
4	Umenie v De School.....	26
4.1	Cyklus výstav Tijdgenoten	27
4.2	Ďalšie výstavy	28
4.3	Rezidentní umelci Children of the Light.....	29
5	Klub ako výstavný priestor.....	32
6	Záver	40
	Zoznam použitých zdrojov	41
	Appendix.....	44

Zoznam príloh

Príloha č.1: Rozhovor s kreatívnou riaditeľkou klubu De School.....	44
Príloha č.2: Rozhovor s Floor van Hulsen.....	45
Príloha č.3: Rad návštevníkov čakajúcich na vstup do klubu <i>Trouw</i>	46
Príloha č.4: Interiér klubu <i>De School</i>	46
Príloha č.5: Ľudia pozorujúci video <i>The Buzzclub</i>	47
Príloha č.6: <i>Landscape</i> , Fouad Bouchoucha.....	47
Príloha č.7: Svetelné inštalácie nad tanečným parketom v <i>Trouw</i>	48
Príloha č.8: Diváci pozorujúci <i>All-in</i> od Mohameda Bourussia.....	48
Príloha č.9: Návštevníci klubu <i>De School</i> pozorujúci <i>Diapositive</i>	49

1 Úvod

Cieľom tejto práce je preskúmať a zmapovať výstavnú umeleckú prevádzku v už neexistujúcom klube *Trouw* a v jeho nasledovníkovi *De School*, a zároveň vymedziť o aký druh výstavných priestorov ide.

Hlavnou motiváciou pre výber témy, je moja trojmesačná praktická stáž v klube *De School*, ktorú som absolvoval počas zimného semestra školského roku 2016/2017. Počas trvania stáže som bol zapojený do produkcie hudobného aj výstavného programu. Ako stážista v klube som sa aktívne podieľal na príprave 2 expozícií, navštívil klub nespočetné množstvo krát a viedol množstvo neformálnych rozhovorov s členmi organizačného tímu a návštevníkmi. Súčasťou príloh tejto práce sú aj 2 formálne rozhovory s kreatívnou riaditeľkou a zamestnankyňou galérie *Stedelijk*.

Tak ako *Trouw*, aj *De School* je nočný klub sústred'ujúci sa prevažne na elektronickú tanečnú hudbou, no jeho aktivity siahajú za hranice bežného tanečného klubu. Výrazný priestor v nich dostáva súčasné vizuálne umenie, či už v podobe fotografií, svetelných inštalácií alebo videoart. Vo väčšine prípadov ide o výstavy súčasných umelcov z Holandska a zahraničia, pripravované aj v spolupráci s etablovanými umeleckými inštitútmi. Nočný klub so svojou galériu môže zapadnúť do rôznych definícií modelov umeleckých priestorov.

Predmetom môjho výskumu je na základe výstavných aktivít oboch klubov, vymedzovať atribúty tohto typu výstavného priestoru. Na základe zozbieraných materiálov sa snažím priblížiť vlastnosti tohoto priestoru, ktoré pre lepšie porozumenie porovnávam s galériou typu „white cube“, alternatívnym umeleckým priestorom, a pod. Táto práca svojím obsahom prispieva kucelenejšiemu obrazu klubu, ako výstavného priestoru, keďže doteraz existuje len veľmi malé množstvo zdrojov, ktoré by podrobnejšie opisovali obdobnú výstavnú prevádzku. Komplikáciou pri presnejšom popisovaní jednotlivých inštalácií, bol fakt, že oslovení umelci doteraz nereagovali na moje otázky. Ich odpovede mohli jasnejšie artikulovať tvorivý zámer jednotlivých diel a následne aj výstav.

Práca je členená nasledujúcim spôsobom: V prvej kapitole uvádzam čitateľa do kontextu stručnou históriou a vývojom oboch klubov. Následne sa venujem najvýraznejším výstavám, ktoré v minulosti prebehli v klube *Trouw*. Rozoberaním jednotlivých diel sa snažím opísať prečo práve tieto výstavy považujem za prínosné v rámci výstavnej prevádzky klubu. V jednej podkapitole sa venujem aj rezidentnému umelcovi Meuus van Disovi. Podobne postupujem aj v ďalšej kapitole, v ktorej sa venujem súčasnému klubu *De School*. V záverečnej časti pomocou nadobudnutých poznatkov porovnávam výstavnú prevádzku so zavedenými typmi galérií a inými iniciatívami, a snažím sa určiť v čom spočíva výnimočnosť tohto priestoru. Zohľadňujem pri tom priestor samotný, prístup organizačného tímu, umelcov, ale aj lokálnu komunitu a mediálnu popularitu.

2 Vznik klubov Trouw a De School

Od sedemdesiatych rokov bola budova s názvom *Trouw* sídlom tlačiarne novín rovnomeného názvu. Táto betónová anomália vytrčala z mestskej architektúry Amsterdamu. Architekti Jo van den Boek a Jaap Bakeman navrhli stavbu pre redakciu a tlačiareň jedných z najväčších novín tej doby. Kombinácia dlhodobých finančných problémov a nástupu finančnej krízy v roku 2007 donútila redakciu novín presťahovať sa, a tá zanechala netradičný opustený priestor, ktorý sa nevyužíval až do roku 2009.¹ Medzitým, v roku 2008, bol zatvorený jeden z najúspešnejších klubov Amsterdamu s názvom *11*, ktorý zaznamenal úspech v rukách dramaturga Olafa Boswijka.

Organizačný tím, na čele s Boswijkom, sa rozhodol vo svojich aktivitách pokračovať a opustená budova tlačiarne sa naskytla ako jasná voľba, vďaka svojej surovosti a špecifickosti, ale aj kvôli zvukotesnému ošetreniu budovy, ktoré bolo pridané pre hlučnosť tlačiarenských strojov. Klub *Trouw*, ako aj *11*, mal byť od začiatku dočasný. Z pôvodného plánu troch rokov sa neskôr stalo päť, a téma dočasnosti zohrala neskôr dôležitú rolu v umeleckých projektoch prezentovaných vo výstavnom priestore klubu zvanom *De Verdieping*.²

Je veľmi dôležité vysvetliť dôvody úspechu klubu samotného. Ako sa ukázalo, budova bola ako stvorená pre hudobné produkcie, nedostatok denného svetla vytvoril prostredie pre intímne zážitky a veľkorysé betónové priestory poslúžili ako pozadie pre umelecké inštalácie, projekcie a výstavy. So svojím vzorcom „here today, gone tomorrow“, *Trouw* nie len že priniesol predstavu toho, čo môže byť klub v 21. storočí, ale aj ukázal obyvateľom Amsterdamu a miestnej samospráve ako premeniť neatraktívnu a nevýznamnú štvrť mesta na miesto plné možností a aktivít. V meste, kde piata ranná hodina znamenala záverečnú pre všetky podniky, *Trouw* získaním prvej 24-hodinovej licencie vyšliapal chodník ďalším úspešným klubovým iniciatívam. Koncept dočasného kultúrneho miesta preukázal vysokú životaschopnosť aj v ďalších projektoch (*Radion*,

---

¹ Concrete Experience: Bakema's Trouw Amsterdam. *Failed Architecture* [online]. Amsterdam: Failed Architecture Foundation, 2014 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://goo.gl/SQ03iu>

² MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: Trouw Amsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

Volkshotel,...). Vplyv *Trouw* zanechal odtlačky aj v hudobnom priemysle a nie len v Holandsku. Udržiaval progresívnu úroveň dramaturgie počas celého svojho trvania, dával priestor kvalitnému a súčasnému zvuku tanečnej hudby ale aj iných subžánrov. Neoddeliteľná súčasť klubu – jeho pravidelné publikum, pritiahlo pozornosť svetových médií a následne aj zahraničných návštevníkov, čo pomohlo oživovať lokálnu scénu všeobecne. (vid'. príloha č.3)

Na rozdiel od 11, v ktorom dostávalo vizuálne umenie priestor v podobe VJingu na jedenástich veľkoformátových projekciách, ambície *Trouw* siahali omnoho ďalej. V posledných rokoch, s rapídny rozširovaním publika tanečnej hudby a s narastajúcim počtom klubov, festivalov, ilegálnych „warehouse“ akcií a pod., sa scéna zároveň komercializuje a v mnohých prípadoch degraduje svoju úroveň kvality. Do kultúry vstupujú peniaze a ľudia, ktorých cieľom je zisk. Niekoľko inštitúcií, sa tomuto trendu snaží vyhnúť, zvyšujú nároky na seba a na svojich návštevníkov. Sprísňujú sa pravidlá pre vstup, zvyšujú sa bezpečnostné opatrenia, diskutuje sa o drogovej politike a hlavne sa rozširuje umelecký program. Jednou z ciest ako tieto nároky spĺňať je okrem klubovo relevantných krokov aj vytvorenie kultúrneho programu – vystavovanie umenia, spolupráca s umeleckými inštitúciami a podpora lokálnych umelcov. Príkladom je notoricky známy klub *Berghain* v Berlíne, ktorému bol nemeckým súdom v roku 2016 pridelený štatút zariadenia s vysokou kultúrou.³

Odrazovým bodom tvorcov umeleckého programu bola myšlienka, že návštevníci by mali byť exponovaní umeniu a kultúre aj v nočnom klube. Nie len umeniu, s ktorým sa v podobných zariadeniach stretávame bežne (VJing, street art,...), ale aj konceptuálnej tvorbe a experimentálnym projektom, ktoré navzájom prekračovali svoje hranice a testovali tento výstavný formát samotný.⁴ Tieto ambície boli priamo inšpirované aktivitami *Palais de Tokyo* v Paríži, alebo tak isto dočasným *Volkspalast* v Berlíne, ktoré sa stali v tejto sfére priekopníkmi. Program, resp. časť budovy venovaná umeniu s názvom *De Verdieping* (v preklade podlažie) odkazovala na dennú prílohu novín *Trouw*, venovanú názorom a komentárom redakcie. Zo začiatku bol program výsadne

---

³ OLTERMAN, Philip. High culture club: Berghain secures same tax status as Berlin concert venues. *The Guardian* [online]. Londýn: Guardian News and Media, 2016 [cit. 2017-05-19]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://goo.gl/Qh0Z6R>

⁴ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

zameraný na prezentácie a prednášky mladých tvorcov a študentov umeleckých škôl ako *Academy of Architecture* alebo *The Sandberg Institute*. Smerovanie bolo schválne rôznorodé – od prednášok a módnych prehliadok po diskusie a dielne. Postupne vynikli tri presahujúce témy: budúcnosť umenia, mesta a média samotného. Tieto témy sa postupne znovu objavovali v experimentálnych inštaláciách a premietaných filmoch, v debatách o inovatívnych formách žurnalizmu alebo o budúcnosti architektúry v krízových časoch. Program bol neskôr rozšírený o mesačný *Beam Club*, v ktorom bývalí rezidenti *Rijksakademie* prednášali o svojich projektoch a inšpiráciách. *De Verdieping* fungoval aj ako platforma, z ktorej odštartovali niektoré projekty ďalej aj mimo budovu klubu. Séria hudobno-filmových večerov o histórii hudby a jej dokumentácii s názvom *Seeing Sounds*, pod vedením kurátorky Radny Rumping, pokračovala po kluboch Amsterdamu ale aj mimo hranice Holandska. Cyklus akcií, ktorý sa venoval zlyhaniam v architektúre, *Failed Architecture*, funguje naďalej online ale aj ako kočovná dielňa.⁵

Po prvých rokoch testovania rôznych formátov, *De Verdieping* zmenil svoje smerovanie. V priestore fungovali najlepšie tie projekty, ktoré reagovali na budovu a narúšali očakávania tancujúcich návštevníkov. S príchodom novej riaditeľky Kim Tuin, nabral klub nový nádech. K existujúcim spoluprácam s filmovým inštitútom *EYE* a fotografickým magazínom *GUP*, sa pridali aj galéria súčasného a moderného umenia *Stedelijk* a fotografická galéria *FOAM*. V *Trouw* od vtedy prebehlo niekoľko zásadných výstav, ktoré výrazne zmenili nie len výstavný program samotný, ale aj to, ako sa klub zapísal do pamäti jeho návštevníkov.

V roku 2014 *Trouw* zatvoril svoje brány nadobro a prenechal budovu pre realizáciu ďalších projektov. Organizačný tím, s miernymi obmenami v svojich radoch, však začal hneď prirodzene pokračovať v práci. Nový klub s názvom *De School* sa usadil v priestoroch bývalej technickej školy v západnej časti Amsterdamu. (vid'. príloha č.4) Budovu školy navrhol a postavil v roku 1973 známy holandský architekt J.B. Ingwersen, a jej členitosť je využívaná okrem klubu zároveň aj na kaviareň, reštauráciu, telocvičňu, rezidenčné priestory pre umelcov a kultúrne organizácie, kino, prednáškový a koncertný sál a výstavné priestory. Za prvý rok fungovania vyskúšala kreatívna riaditeľka rôzne formáty umeleckých expozícií. Skromné fotografické výstavy na prezentáciu mladých

---

⁵ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

talentov zobia chodbu za kaviarňou, zatiaľ čo v tej prebieha nonstop projekcia krátkych filmov z projektu *The One Minutes*. Výstavný program, prebiehajúci pod menom *Het Kunstlokaal*, odštartovali svojou svetelnou inštaláciou s názvom *Diapositive* dlhodobí rezidenti *Children of Light*, ktorý prispievajú pravidelne aj ku svetelnej dekorácii klubových priestorov. Nadviazalo sa na spoluprácu s galériou *Stedelijk* a ďalšími inštitúciami, možnosť prispieť dostali napríklad aj študenti *The Sandberg Institute* so svojim konceptom klubovej noci bez elektrického prúdu, no najviac priestoru dostali video projekcie.

3 Umenie v Trouw

Najnavštevovanejšie projekty vznikli v spolupráci s amsterdamskou galériou moderného a súčasného umenia. *Stedelijk* je známy svojou iniciatívou rozširovať umenie medzi širšie publikum a vzdelávať ho. V svojom programe *Blikopeners* zamestnáva mladých ľudí s nadšením pre umenie, ktorí sa formou prehliadok, diskusií a dielní snažia prilákať mladších alebo menej zorientovaných divákov, a jednoduchou a hravou formou im predstaviť súčasné umenie.⁶ Svojou činnosťou sa snažia, aj mimo budovu galérie, aby ľudia otvorenejšie ale zároveň kriticky prijímali podoby dnešného umenia. *Blikopeners* stáli na začiatku spoločného snaženia klubu a galérie, kde rozpoznali možnosť osloviť mladšie publikum, ktoré javí záujem o umenie vo forme hudby, ale v uvoľnenejšej atmosfére nočného klubu. Samotné vedenie galérie neskôr vďaka úspešnosti ich aktivít prenechala klubové výstavy svojim kurátorom zbierok.⁷ Tí vytvorilo niekoľko sérií výstav, z ktorých najvýraznejšie boli cykly *Contemporary Art Club* a *Trouw Invites*.

3.1 Cyklus výstav Contemporary Art Club

Týmto cyklom, ako z názvu vyplýva, sa snažili kurátori vytvoriť základne spojenie klubového prostredia so súčasným umením. Učinili tak predstavením autorov, ktorý tematizujú nočný život rôznych komunit. Pre úspešnosť prvej výstavy, *Stedelijk* pokračoval v sérii, no nasledujúce výstavy zastrešil pod 3 hlavné témy: *Pohyb, Utópia a Dáta*. Dôvod výberu týchto tém zostáva neznámy, môžeme v nich však vidieť odzrkadlené predispozície klubu: tanec ako ústredný spôsob pohybu a industriálne prostredie ako vhodné pozadie k absolútnym konceptom utópie a dystópie.

---

⁶ Blikopeners. *Stedelijk* [online]. Amsterdam: Stedelijk Museum Amsterdam [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://goo.gl/99m3MU>

⁷ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

Contemporary Art Club

Underground a rôzne subkultúry inšpirovali nespočetné množstvo umelcov, ktorí boli ich súčasťou (alebo pozorovateľmi). Ich práca zaznamenáva, dáva do popredia alebo kritizuje tieto hnutia, ktoré väčšinou v tej istej dobe unikajú zo zorného poľa mainstreamu. *Contemporary Art Club*, odštartovali svojimi video projekciami Rineke Dijkstra, Mark Leckey, Jeremy Shaw a Matt Stokes. Do *De Verdieping* ich pozval kurátor Bart Rutten, zameriavajúci sa na film, video a inštalácie. Výstava mienila priniesť tieto práce z „white cube“ galérie „naspät“ do klubového kontextu, s ktorým pracujú, a preskúmať vzťah medzi klubovou scénou, underground kultúrou a súčasným umením.⁸ Priblížením na niektoré konkrétne práce a ich tvorcov demonštrovala prechody medzi umením a nočným životom.

Mark Leckey, predstavil svoje video s názvom *Fiorucci made me hardcore (1999)*, ktoré je poskladané z nájdených záznamov. Leckey poukazuje na to, akými zvláštnymi miestami nočné kluby vlastne sú, preplnené obrovskou masou cudzích ľudí, dobrovoľne natlačených v dezorientujúcom prostredí. Zároveň týmto prieseikom vývoja nočného života vo Veľkej Británii, od northern soul (70. roky) po acid house (90. roky)⁹, poukazuje na vždy relatívne krátko trvajúci ošial, ktorý vyprchá v momente zmeny trendu.

Matt Stokes, skúmajúci undergroundové hudobné scény a ich utváranie kolektívnej spoločenskej skúsenosti, zorganizoval a zdokumentoval v Kostole Sv. Salvátora v Dundee (Škótsko) stretnutie bývalých nadšencov tanca northern soul. V komunitnom centre vedľa kostola sa v minulosti pravidelne organizovali kolektívne tance tohto špecifického štýlu, ktorý predchádzal masovej tanečnej kultúre v Británii. Sakrálna atmosféra, tanečníci v strednom veku a spomalené zábery z 16 milimetrovej kamery vytvorili v *Long After Tonight (2005)* spojenie medzi miestom a aktivitou, pocit oddanosti a spoločného účelu.

---

⁸ Let's talk about video art: Interview with Bart Rutten. *Trouw Amsterdam* [online]. Amsterdam: Trouw Amsterdam, 2013 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://goo.gl/DIT3kN>

⁹ QUIRK, Justin. Fiorucci Made Me Hardcore: The definitive view of British nightlife. *The Guardian* [online]. Londýn: Guardian News and Media, 2009 [cit. 2017-05-29]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://goo.gl/QScwTR>

Ďalší autor, Jeremy Shaw, v svojom videu *Best Minds Part One (2007)* zdokumentoval návštevníkov kanadského straight-edge hardcore koncertu, ktorých tanec je spomaleným pohybom a nekvalitným obrazom premenený z „macho“ extázy na meditatívne až baletné pasáže. Takto zdôraznené extatické momenty umožňujú divákovi dôkladne skúmať pozorovateľné prejavy euforickej katarzie. Dvojkanálovej veľkoplošnej projekcii, zobrazujúcej až unikátnu triezvosť v nočnom živote, sa podarilo vtiahnuť návštevníkov *Trouw* do svojho deja umiestnením projekčných plôch oproti sebe.¹⁰

V neposlednom rade, *Contemporary Art Club* predstavil domácu Rineke Dijkstra a jej preslávené video *The Buzzclub a Mysteryworld (1996/97)*. Podľa slov kurátora Ruttena, video naozaj ožilo v klubovom prostredí.¹¹ Projekcia zobrazuje ľudí tancujúcich do rytmu soundtracku 90. Rokov (acid house), pred čisto-bielym pozadím, ktoré autorka postavila priamo v kluboch, kde natáčala. Všetka pozornosť je venovaná chlapcom a dievčatám, s výraznými kódmi ich subkultúry schovanými v oblečení a reči tela, ktorých Dijkstra zachytáva v prirodzených momentoch a bez zábran, v období ich premeny.

Výstava, bola prvou svojho druhu v priestoroch klubu a zmenila smerovanie výstavných aktivít. Zároveň bola vhodným štartom, predstavujúcim reflexie autorov na témy subkultúry, komunity, nočného života a tanca. Vysoká návštevnosť a dobrý ohlas zodpovedal počiatočné otázky, ktoré boli pre kurátorov odrazovým mostíkom: je klub miestom vhodným pre umenie? Dokážeme upriamiť pozornosť návštevníkov a zvieť ich k prezretiu celého diela? Ako tvrdí Bart Rutten, noc je jednoducho ako stvorená pre svietivé obrazy. Uvoľnená atmosféra a intoxikácia pomáhajú k vytvoreniu nevšedného mentálneho stavu. Každé z uvedených prác dokázalo prilákať mnoho divákov, ktorí pri nich v mnohých prípadoch strávili aj niekoľko desiatok minút.¹² Každý z autorov sa zúčastnil inštalácie a vybral čo najvhodnejšie miesto. Vďaka veľkorysému chladnému priestoru bolo možné dosiahnuť až monumentálnych rozmerov projekcií, ktoré nekompromisne vťahovali do deja. Dijkstra umiestnila svoje video popíjajúcich

---

¹⁰ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

¹¹ Let's talk about video art: Interview with Bart Rutten. *Trouw Amsterdam* [online]. Amsterdam: Trouw Amsterdam, 2013 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://goo.gl/DIT3kN>

¹² MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

a fajčiacich tanečníkov do fajčiarskej miestnosti, oddelenej od tanečného parketu sklenenou stenou, a nastavila tak akoby hypnotizujúce zrkadlo samotným návštevníkom. (vid'. príloha č.5)

Pohyb

Výstava *Pohyb* zahŕňala práce, ktoré skúmajú vzťah medzi identitou a tancom, s dôrazom na sexuálne zvädzanie, či už zámerné alebo nie.

Why I never became a dancer (1995), 6 minútové video od Tracy Emin, hovorí vlastným hlasom o osobnom zážitku z malého mesta, kde sa ako mladá snažila sexom zahnať nudu, ten potom nahradiť tancom, čo sa jej však nepodarilo kvôli poníženiu bývalými sexuálnymi partnermi. Video končí autorkou tancujúcou so širokým úsmevom na tvári, ktorá sa tak snaží zbaviť sa traumatického zážitku a premeniť nepríjemnú skúsenosť na niečo pozitívne. Víťazoslávny tanec, premietaný v ružovo namalovanej premietacej kóji, nabralo v *De Verdieping* až motivačný charakter. Jasný naratív vytvorený autorkiným rozprávaním a nostalgický obraz dokázal strhnúť pozornosť ešte účinnejším spôsobom ako videá v predošlej výstave.

Tému sexuality, ktorá je úzko spojená z nočným životom a klubmi, provokatívnejšie rozvinula Cheryl Donegan s svojim videom *Head (1993)*. Donegan v ňom do rytmu pumpujúcej rockovej hudby, až s pornografickým podtónom pije mlieko z prederavenej fľaše, ktoré potom vracia naspäť alebo vyplúva na stenu. Druhý krát vystavujúci Jeremy Shaw, so 16 milimetrovou projekciou s názvom *Variaton FQ (2012)*, ukázal vysoko štylizovaný tanec vogue v podaní tranz-sexuálnej tanečnice Leiomy Prodigy. Efektne strihom spracované pohyby vytvárajú dokonalú harmóniu až nadľudských pohybov, ktoré skôr prekračujú realitu akoby konfrontovali diváka s témou pohlavia.

Pohyb akoby rozvinul témy predošlej výstavy, zameraním sa na fyzickú skúsenosť nočného života. Sexuálna otvorenosť vždy úzko súvisela s nočným životom v prostredí techno a house klubov. Emancipačný tón prezentovaných diel však v klube ako *Trouw* (v klube sa pravidelne organizovali fetiš párty) určite divákov nešokoval. Tak ako aj v iných zahraničných kluboch s podobnou dramaturgiou, aj v *Trouw* sa sformovala komunita rôznych sexuálnych orientácií, a táto výstava manifestovala otvorenosť klubu samotného.

Utópia

V poradí tretia výstava s podtitulom *Utópia*, stávala na betónovom interiéri klubu, ako aj na celkovej atmosfére a ideológii projektu *Trouw*. Snažila sa preskúmať, či je naša vízia budúcnosti stále zapustená v utopistickom sentimente a dystopickej obraznosti, alebo sme už tieto modernistické predstavy opustili. Prvou prezentovanou umelkyňou bola Sarah Morris so svojim videom *Miami (2002)* zo zbierky *Stedelijk*, ktoré je až biografickým dokumentom mesta Miami. Kamera bez zásahu a neutrálne pozoruje plastickú kultúru mesta, kde sú obchod a zábava centrom gravitácie. Autorka použitím retro vizuálneho efektu a rytmickej kvílivej hudby navodila dojem ultra-vízie budúcnosti mesta, ktorá sa už vlastne stala.

Cyprien Gaillard vo svojom videu *Desniansky Raion (2007)*, stopuje odtlačky ktoré ľudstvo zanecháva vo svojom životnom prostredí, čím je v jeho práci modernistická, utopistická bytová architektúra. *Desniansky Raion* v sebe zahŕňa pohľad na brutalistický vežiak *Genex* v Belehrade, hromadnú bitku dvojfarebne odetých futbalových fanúšikov na predmestskom sídlisku v Petrohrade, video-mapping projekciu na parížskej bytovke končiacu typickým animovaným kolapsom, a letecké zábery kyjevského sídliska s do kruhu postavenými panelákmi pripomínajúcimi *Stonehenge*. S kontroverznými utopistickými stavbami v pozadí, vytvára paralely medzi historickou minulosťou a súčasnou realitou, ukazujúc tak, podľa mnohých, zlyhanie utopistických ideálov. V záhadnej dvojkanálovej projekcii *Immortality/Telemotive (2011)* naviazal na tému utópie autor Dan Walwin cez prazvláštny rituály štyroch mužov pohybujúcich sa po anglickej krajine a nekončiacu rave párty v rovnakom prostredí, ktorej účastníci sa vždy pri nálete kamery rozprchnu všetkými smermi.

Všetci autori svojimi juxtapozíciami jednotlivých prvkov akoby vytvárali nové predstavy reality. Prví dvaja skúmali možnosti týchto predstáv v mestskom prostredí, stavajúc tak na predstave všadeprítomnej štruktúry mesta ako vrcholu spoločnosti, zatiaľ čo posledný projektuje svoju predstavivosť do kultivovanej krajiny. Ozvučené elektronickou rytmickou hudbou, tematizovali rituálnosť tanečnej hudby, pri ktorej sa ľudia stretávajú pre dosiahnutie metafyzických pocitov dokonalosti a utópie, ktoré však nikdy netrvajú večne a sú typické svojim rýchlym vytrácaním sa. Dejiny elektronickej tanečnej hudby boli vždy spojené s víziou lepšej budúcnosti, tolerancie a otvorenej spoločnosti. Futuristický charakter techna, house so svojimi koreňmi v gay a queer

komunitách, aj ideologický tón diverzity oboch žánrov vždy s radosťou poskytovali prístrešie ľuďom, ktorí nevedeli zapadnúť do zbytku spoločnosti.¹³ Nadšenci tanečnej hudby určite viac krát počas niektorej z pretancovaných nocí pocítili niečo blízke pocitu utópie, a návštevníci *Trouw* boli s touto témou konfrontovaní počas trvania expozície *Utópia* nie len na tanečnom parkete.

Dáta

Téma poslednej výstavy zo série *Contemporary Art Club* nadviazala na aktuálny a dobový diškurz na tému informácií a dát. Po troch výstavách zaoberajúcich sa témami viac či menej úzko spätými s klubovou kultúrou samotnou, nastal čas obrátiť pozornosť inam, a ďalej skúšať limity umeleckej prezentácie v klube. Nočný klub sa pomaly stáva jedným z posledných miest, kde nie sme vystavení konštantnému pozorovaniu a zberu osobných dát. Je to miesto kde sa na chvíľu môžeme schovať, nevšímať si telefón, socializovať sa. V tejto jaskyni tak mohli premietané diela plne akcentovať dôležitosť nekonečného toku informácií v našej vysoko technologickej spoločnosti.

Dáta ukázala tri rôzne prístupy autoriek, Elizabeth Price, Camille Henrot a Hannah Perry, k výskumu fenoménu zberu a organizovaniu informácií. Price so svojim videom *The Woolworth's Choir of 1979 (2012)*, za ktoré získala *Turner Prize* v roku 2012 kombinuje televízne zábery požiaru obchodu v Manchestri v roku 1979, fotografie, kresby a animácie stredovekej sakrálnej architektúry a zábery dievčenskej kapely *Shangri-las* stiahnuté z YouTube. Zdanlivo nesúvisiace motívy prepája zvláštnym gestom ruky, ktoré sa objavuje v ľudských napodobeninách v katedrálnom chóre, ale aj v spomínaných archívnych záberoch. Pomocou montáže, strihu, hudby a spevu vytvára disharmonický koncert s mysterióznym dejom. Camille Henrot svoj mystický dej vytvára na ploche počítača, otváraním a manipuláciou rôznych okien v ktorých bežia archívne ale i jej vlastné zábery. Jej práca spočíva vo výskume a dolovaní archívov. V *Grosse Fatigue (2013)* zozbierala mýty o vzniku sveta ktoré spojila do intuitívnej a zhustenej výpovedi o nemožnosti jednotného systému poznania. Doplnené o recitovanú poéziu inšpirovanú minimal rapom, si návštevníci *De Verdieping* mohli prezrieť dielo v oddelenej premietacej bunke, vymaľovanej na modro. Počas niektorých nocí, podľa

---

¹³ GARCIA, Luis-Manuel. An alternate history of sexuality in club culture. *Resident Advisor* [online]. Resident Advisor, 2014 [cit. 2017-06-07]. Dostupné z: <https://goo.gl/C97Wqx>

slov kurátora Barta Ruttena, bola bunka plná ľudí sediacich a ležiacich všade na zemi, a dokonca aj mimo dohľad projekčného plátna, počúvajúcich len recitáciu slov.¹⁴

3.2 Cyklus výstav Trouw Invites

Trouw Invites bol založený na novom modeli inštitúcie, ktorá ponúka koncepčný a fyzický priestor pre iné galérie a múzea, mimo architektúru ich vlastných priestorov. *Trouw* a *Stedelijk* pozvali tri zahraničné, medzinárodne uznávané, galérie do priestorov nočného klubu, mimo dosah ich publika a organizačnej štruktúry, aby ako externí kurátori zrealizovali výstavy s umelcami ich vlastného výberu. Z *Palais De Tokyo* v Paríži to bol Jean de Loisy, z galérie *Beirut* v Káhire Sarah Rifky, a za *New Museum* v New Yorku prišiel *Travis Chamberlain*.

Trouw Invites Palais De Tokyo

Palais De Tokyo odštartovali túto sériu výstav na tému pominuteľnosti s francúzskym umelcom menom Fouad Bouchoucha, ktorý v *Trouw* vytvoril svoje nové dielo s názvom *Landscape* (2014). Umelec vyplnil celý podzemný priestor *De Hal* parou, ktorá vyzývala návštevníka vstúpiť do neznámeho a mysteriózneho priestoru, a svojou hustotou znižovala viditeľnosť na úplne minimum.¹⁵ Zmysly sú otupené a človek sa orientuje len pomocou zvukov a hmatu. Sluch sa stane okamžite oveľa citlivejším a vytvára nám obraz o budove, priestore, materiáloch a ľuďoch naokolo. Bouchoucha týmto spôsobom dokázal vytvoriť dočasnú zvukovú sochu. Toto dielo, inšpirované nedokončeným románom od René Dumala s názvom *Le mont analogue*, funguje ako časový katalyzátor, s ktorým sa človek vracia spomienkami a empirickými skúsenosťami do minulosti, a vytvára si na ich základe predpoklady o tom, čo sa okolo neho deje. Klubová kultúra blúdenie v tme a hmle veľmi dobre pozná, no vždy prerývajúci zvuk pulzujúcej hudby znemožňuje vnímať iné zvuky okolo. *Landscape* sprístupnil návštevníkom klub úplne iným spôsobom, aj keď vizuálne a atmosférou pôsobil podobne ako počas akejkoľvek inej noci. (viď. príloha č.6) Ako v knihe *Trouw* uvádza kurátor Jean de Loisy, priestor pre umenie nie je len priestorom ktorý naplníme umením, ale mal by byť aj zážitkom

---

¹⁴ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

¹⁵ KLIJN, Mirla. Everything is temporary. In: *Vimeo* [online]. Amsterdam: TrouwAmsterdam, 2014 [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <https://goo.gl/b8V891>

samotným.¹⁶ Kurátori a umelci by mali vytvárať nové spôsoby sprístupňovania tohto umeleckého zážitku. Prepojovanie veľkých a malých galérií je podľa Loisyho prvým krokom, ale rozvíjať dialógy aj s inými partnermi je rovnako dôležité.

Trouw Invites Beirut

Kurátorka z galérie *Beirut* v Káhire, Sarah Rifky, si na spoluprácu vybrala libanonského umelca Rayyana Tabeta, pre jeho spôsob využívania architektonických elementov, času a priestoru, trvania a vzdialenosti, ako prostriedkov na hľadanie spojení medzi fyzickým prostredím a jeho históriou. Berúc v úvahu „divokú“ minulosť budovy, sa ju umelec pokúsil opäť vystopovať a priniest do súčasnosti vo svojej inštalácii s názvom *Here Today, Gone Tomorrow (2014)*. V roku 1944 boli noviny *Trouw* úzko spojené s odbojom proti okupácii Nemecka. Nemeckí vojaci chceli prerušiť publikovanie novín, obklúčili 24 kuriérov a vydali ultimátum. Editori novín odmietli spolupracovať a boli popravení. Šokovaní udalosťami, redaktori novín vydali číslo s titulom „*Trouw tot in den dood*“, čo v preklade znamená „Verní až do smrti“. Rayyan Tabet zvesil zo strechy svetelný pútač klubu, pozostatok predošlej funkcie budovy ako tlačiarne novín, a doplnil ho zvyšnými slovami z vydania novín z roku 1944.¹⁷ Počas výstavy bol nápis vystavený v *De Verdieping*, neskôr bol celý navrátený na strechu spolu s novými slovami. Tabet doplnil expozíciu identickým vydaním spomínaného čísla. Fascinovaný aforizmom „len dočasné trvá večne“, umelec tvrdí, že len zažitá skúsenosť alebo príbeh môžu byť jedinými permanentnými aspektmi ľudského života. Toto miesto je dobrý príklad štruktúry, ktorá si prešla mnohými premenami. Bez jasnej vízie budúcnosti, to bol zaujímavý moment na spojenie všetkých týchto vrstiev dohromady, s odkazom, že čo ostáva po danom mieste nie sú jeho steny a podlahy, ale skúsenosti a zážitky, ktoré tu ľudia zažili. Podľa Rifky, tento projekt donútil celý tím viac uvažovať nad prispôbením diela divákovi, uvažovať o ňom ako o pozorovateľovi ktorý sa aktívne zapája. Zároveň sa Tabetovi podarilo najviac zo všetkých umelcov integrovať dielo do budovy, hrabaním sa v jej minulosti.¹⁸

---

¹⁶ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

¹⁷ KLIJN, Mirla. Everything Is Temporary by Mirla Klijn (Trouw Invites... Beirut). In: *Vimeo* [online]. Amsterdam: TrouwAmsterdam, 2014 [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://goo.gl/3oI0v4>

¹⁸ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

Trouw Invites New Museum

V poslednej edícii *Trouw Invites* vybral kurátor Travis Chamberlain z *New Museum* umelecký kolektív *AUNTS* z New Yorku. Ide o rozrastajúcu sa komunitu umelcov, ktorá funguje ako choreografický aparát a zároveň organizuje umelecké aktivity v jednom zdieľanom priestore. Pre *Trouw* vytvorili sériu tzv. „dances-for-video“ nahrávok ale aj interaktívne hry. Všetky diela vznikli počas jedného týždňa v divadelnom priestore *New Museum*. Vo finálnom výbere z týždňovej dielne sa ocitlo pätnásť umelcov a výsledkom bola pohlcujúca inštalácia deviatich diel s pohyblivým obrazom. Všetci primárne využívali tanec ako svoje médium. *IMMA/MESS* počas každého dňa vytvoril extrémny „drag look“, v ktorom vždy večer natočil improvizovaný tanec na mieru. Video slučka pôsobila ako nekonečný tanec fyzickej aj fyzikálnej premeny. Anya Liftig natočila detail svojej tváre, v ktorom sa využívajúc rôzne rekvizity pokúšala preskúmať možnosti ľudskej tváre ako terénu pre choreografiu, balet a neverbálne vyjadrenie príbehu abstraktnou formou. Ďalším príspevkom bolo trojkanálové video, s názvom *drawing a line with a body straight to you (2014)*, premietané na troch CRT monitoroch položených na sebe. Tvorcovia Felicia Ballos, Jean Brennan a T. Charnan Lewis natočili video tance vytvorené pre rôzne časti tela (hlava, torzo, nohy) a skomponovali tak sochu formou *exquisite corpse*. Výstava obsahovala viacero interaktívnych diel. Jedným z nich bola video hra *Level Up: Original Harlem Shake Game (2014)*, ktorá pomocou naprogramovaného *Kinect* prístroja, odmeňovala účastníkov podľa toho, ako sa im podarilo napodobiť tanec *harlem shake*, sprofanovaný tanečný krok, ktorý sa stal hitom internetu a zmuťoval do podoby, ktorá má od toho pôvodného ďaleko.

Produkcia a výstava projektu *AUNTSforcamera* využila zoskupenie na provokáciu systémov, ktoré budujú vizuálne rámovanie a konštrukciu času a priestoru v tvorbe pohyblivého obrazu.¹⁹ Individuálne práce zadané a vyprodukované cez tento projekt jedinečne spájajú vzťah medzi tancom a videom, či iným pohyblivým obrazom. Oba v zmysle ich vzniku v „open studio“ procese a ich následnej prezentácii ako súčasť výstavy, kde sa testovala povestná živosť udalostí organizovanými skupinou *AUNTS*. Aspektami rozdielnych foriem prezentácie v klube a galérii, sa *AUNTSforcamera* odкрýva ako komunita reprezentujúca sa rozdielne pre rôzne typy priestorov, zatiaľ čo prijíma,

---

¹⁹ Trouw Invites..New Museum. *Stedelijk Museum* [online]. Amsterdam: Stedelijk Museum Amsterdam, 2014 [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://goo.gl/sPib6R>

ako rozdielne priestory umožňujú vznik rôznym formám komunitného zážitku. Posledná edícia *Trouw Invites* nadväzovala na tému dočasnosti každým dielom inak, no hlavná spojitosť sa dá nájsť v nestálosti a kočovom živote komunity *AUNTS*. Ako voľná štruktúra sa neviaže na žiadny fyzický priestor, hierarchiu a jej diela nikdy nenadobúdajú finálny charakter.

3.3 Rezidentný umelec Meeus van Dis

Neoddeliteľnou súčasťou klubu je jeho svetelný dizajn. O jeden z najviac ikonických sa postaral vizuálny umelec Meeus van Dis, a to práve nad tanečným parketom v *Trouw*. Inštalácia neónových svetiel zavesená na modulárnom systéme pripomínala skôr svetelnú sochu. Zavesenie neónov symbolizovalo rytmus a melódiu zároveň. Základom bolo 16 bielych svetiel reprezentujúcich 16 dôb v štvorštvrtkovom takte, ktorý je pre tanečnú hudbu typický. 12 farebných svetiel reprezentovalo oktávu, 12 nôt od C do B. V počiatočnom nastavení boli sfarbenia svetiel priradené svojim ekvivalentným tónom podľa frekvencie. Zoskupenie a zoradenie svetiel sa časom menilo podľa rôznych farebných schém. (viď. príloha č.7) Výrazné svetelné efekty, stroboskop alebo projekčné plátna podľa van Disa akoby bojujú o pozornosť s hudbou, a divák nestíha spracovávať tieto dojmy.²⁰ Bauhausom inšpirovaná jednoduchosť a čistota vo forme aj obsahu, umožnila van Disovi posilniť atmosféru doplnením, a nie si len pýtať pozornosť. Akoby uchoval rešpekt voči momentu a prostrediu, a rovnako ako vo filmovej produkcii sa mu podarilo spojiť svetlo so zvukom do koherentného produktu. Mnohým toto dielo pripomínalo inštalácie v tradícii Olafur Eliassona alebo Dan Flavina, v klubovom kontexte však dostali nový rozmer a prítomnosť tohto diela návštevníkom každý víkend pripomínala, že klubová kultúra nie je len o excesívnom zážitku.

Okrem toho, že pravidelne prispieval a dopĺňal rôzne projekty a výstavy (vo výstave *Duplicate it!* napríklad napodobnil 2 svetelné inštalácie *untitled* Dana Flavina), v *De Verdieping* skonštruoval svoju inštaláciu s názvom *No condition is permanent* (2014) spolu s Bob Waardenburgom. Išlo o 32 kancelárskych svetiel upevnených na zníženom strope, ktoré boli naprogramované do svetelnej sekvencie. Svetlá boli zozbierané zo

---

²⁰ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

zaprášených skladov budovy *Trouw*. Zvuk chvejúceho sa plynu bolo pri zapínaní svetiel zreteľne počuť vďaka ozvene v miestnosti. Inštalácia ukázala kúsok z histórie budovy pomocou triviálnych predmetov, a poukázala na nevyužívané mestské priestory a nestálosť ako takú.

4 Umenie v De School

De School, ako prirodzený nasledovník klubu *Trouw*, mohol pokračovať vo vyšliapanej ceste prepojovania nočného života, hudobnej scény a umenia. Výstavný priestor s názvom *Het Kunstlokaal* (nie len fyzický), už nemusí skúšať formáty a testovať, ktoré umelecké médium funguje v klube najlepšie. Toto výstavné know-how a napojenie na amsterdamské galérie prebrala umelecká riaditeľka Kyara van Loenen. Jej nadšenie pre fotografiu a video bolo v prvom roku jasne zreteľné.

Ako prvé si našli cestu do budovy klubu fotografie, vešané na stenu v jednej z chodieb klubu. Ako prvá dostala priestor XiaXiao Xu, čínska dokumentárna fotografka, ktorá predstavila výber zo súboru s názvom *Aeronautics in the backyard (2015)*, v ktorom dokumentuje čínskych farmárov, amatérsky vyrábajúcich svoje stroje na lietanie. Ďalším autorom bol napríklad Sander Meisner, ktorý v svojom súbore *Spatial Arrangements (2015)* vytvára svoje farebné a tvarové kompozície fotografovaním prázdnych mestských zákutí. Rozoznateľné priestory v jeho fotografiách nadobúdajú svojou prázdnotou abstraktný charakter. Doba trvania fotografických výstav je vždy rôzna, autorov vyberá len umelecká riaditeľka zdanlivo podľa svojho vkusu. Je na škodu, že tato prezentačná platforma nemá jasnejšie spojoivo medzi jednotlivými autormi, ktorí aj s konceptuálnymi prácami upútajú skôr len vizuálne. Kvôli nedostatočnému vysvetleniu a akcentu zostávajú práce na stenách utopené. Návštevníci klubu majú možnosť tieto výstavy vidieť len pri návšteve kaviarne. Fotografie počas noci v klube určite nevyznejú tak ako video, no vzhľadom k tomu, že program sa pravidelne preťahuje do ranných a dopoludňajších hodín, nehovoriac o denných akciách, určite by nebolo na škodu expandovať s fotografickými výstavami aj do predných častí klubu.

Osviežujúcim krokom bola inštalácia televíznej obrazovky, na ktorej sú konštantne v slučkách premietané videá z projektu *The One Minutes*. Táto participačná iniciatíva vyzýva autorov z celého sveta, aby prispeli svojim videom o dĺžke jednej minúty, ktoré sa môže dostať do pravidelného mesačného výberu, a následne bude premietané na určitých miestach. Umiestnenie obrazovky sa mení, no nikdy sa nemieša s ostatnými výstavami a organizačný tím nezasahuje do obsahu a výberu filmov, jediný krát stráca kontrolu.

4.1 Cyklus výstav Tijdgenoten

Nápis *Het Kunstlokaal* je síce možné nájsť len na jednej z presklených stien, cez ktoré vidieť takmer do každej z miestností klubu, no tento názov zastrešuje umelecký program ako taký. Názov je pomenovanie výstavného programu, ktorý podľa potreby zasahuje do všetkých kútov budovy. Prvá výstava, ktorej sa podarilo využiť viaceré miestnosti, bola expozícia s názvom *Tijdgenoten 1* (v preklade súčasníci) vytvorená v nadväznej spolupráci s galériou *Stedelijk*, v ktorej práve vystavoval alžírsky umelec, Mohamed Bourussia. Bourussia je známy svojimi fotografiami z parížskych predmestí, ale hlavne svojim aktívnym a angažovaným spôsobom dokumentovania. V rozľahlom vyprázdnenom sále s lesklou podlahou, ktorý slúžil ako aula školy, nainštaloval umelec do stredu miestnosti obrovské projekčné plátno s výkonnými reproduktormi. Premietané video *All-in (2012)*, zobrazuje výrobu mincí s podobizňou rapera, ktorého skladba znela ohromujúcou silou z reproduktorov v aule. Prestrihávané zo scénou, v ktorej v spomalenom zábere začnú padajúce mince ničiť luxusne zariadenú miestnosť so šampanským na stole, video reaguje na predvádzanie sa raperov a prejavy kapitalizmu v rapových videoklipech. Veľmi hlasné a sebavedomé video upútalo veľa pozornosti. (viď. príloha č.8) Reakcie a rozhovory návštevníkov zaznamenávala Floor van Hulsen, členka *Blikopeners*, ktorá noc po noci sedávala v aule a viedla návštevníkov. Podľa jej svedectva, ľudia pod obrazovkou rozpútali konverzácie o konzumnej spoločnosti, kapitalizme, o tom ako peniaze obmedzujú ľudí, o našom súkromí atď. Obrazy na plátne inšpirovali nové, sociálne kritické témy diskusie medzi návštevníkmi klubu.²¹ V ďalších dvoch dielach bolo zreteľne vidieť autorovu prácu s komunitami a sociálnymi skupinami. Video *Légende (2010)*, ukazuje pomocou skrytých kamier pouličných predajcov cigariet, ilegálne pracujúcich na stanici metra. Videoprojekcia zavesená v strede fajčiarskej miestnosti bola prezentovaná len s titulkami, no napriek tomu strhávala pozornosť, vytvárajúc tak čudesnú atmosféru v zadymenej miestnosti, kde boli všetky oči upreté na žiariaci stred miestnosti. (viď. rozhovor v prílohe č.2)

---

²¹ VAN HULSEN, Floor. Art Conversations By Night. In: *De School* [online]. Amsterdam: De School Amsterdam, 2016 [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: <https://goo.gl/Zxwmxn>

Ďalšia edícia cyklu *Tijdgenoten* bola pripravená v spolupráci s organizáciou *LIMA*, ktorá sa venuje archivácii a distribúcii umenia nových médií. Vystavujúca autorka, Donna Verheijden, obsadila okrem auly, fajčiarskej miestnosti a hlavnej výstavnej miestnosti Het Kunstlokaal, aj toaletnú kabínu a projekčnú miestnosť *De Cinema*. Jej tvorba sa snaží dívať pod povrch rôznych naleštených, vyumelkovaných ale hlavne plochých obrazov. Využívajúc rôzne hudobné klipy, reklamy a pop-kultúrne obrazy, ktoré sú súčasťou našej kolektívnej pamäte, sa nám snaží dekodovať ich význam vytváraním sugestívnych video koláží. Najvýraznejším, veľkosťou projekcie ale aj obsahovo, bolo video *Land of Desire* (2016), tematizujúce vplyv digitálnych obrazov, často hyper-reálnych, ktoré vytvárajú pocit túžby. Nočný klub je miestom plným túžby: túžby byť samým sebou, útekom pred realitou. Tak ako si dídžeji v podzemí klubu nachvíľu privlastňujú cudzie skladby a vytvárajú nepretržitý prúd mixu, vytvárajúci dokonalé pozadie na realizáciu týchto túžob, Verheijden o poschodie vyššie miešala apropriované obrazy, ktoré nám poskytli odstup pre uvedomenie si týchto pocitov.

V treťom vydaní výstav *Tijdgenoten* klub pokračoval v spolupráci s ďalšou amsterdamskou inštitúciou, filmovým múzeom *EYE*. Podnázvom výstavy bola tentokrát *Cinema Erotica*, ktorá sa venovala sexualite a voyeurizmu vo filmoch. Filmové múzeum zo svojich bohatých archívov poskladalo niekoľko video sekvencií, ktoré boli premietané v rôznych miestach klubu. Témy ako homosexualita, orgie, nevšedné fetiše, „female gaze“, zobrazované viac či menej otvorene vo filmovej histórii, priniesli muzeálny formát výstavy, ktorá oddelením od budovy filmového múzea nabrala v klube nevšedný charakter. Výstava síce priamo nepredstavila žiadnych súčasných autorov ako v predošlých edíciách, no múzeum prinieslo do klubu vskutku nový spôsob prezentácie archívnych materiálov. Opatrne vytvorená selekcia erotiky donútila každého návštevníka stať sa na malú chvíľu voyeurom.

4.2 Ďalšie výstavy

Medzi ďalšími expozíciami bola napríklad spoločná výstava troch autorov, Marjolein Blom, Mischa de Ridder a Charlotte Dumas. Videá *White Silence* a *Golden* (2011) od de Riddera, zobrazujúce pomalé premeny polárnej krajiny, vo svojej veľkosti a statickosti fungovali ako oddychový a meditačný priestor v klube. Autor diváka naozaj donútil

spomaliť a sústrediť sa na prevažne žiariacu plochu, pretože ten pochyboval či vidí statický alebo pohyblivý obraz. Marjolein Blom so svojimi fotografickým súborom *Double Slit Experiment* (2014) rieši veľmi vtipne otázku nemožnosti cestovania v čase, ale klasickým zavesením na stenu v chodbe akoby ani nebola súčasťou tejto výstavy. Charlotte Dumas a jej video *Work Horse* (2015), poskytli priestor na spomalenie a uvažovanie, pri pozorovaní dvoch pracovných koňov a ich každodennej rutiny. Zámerná pomalosť a pokojnosť prezentovaných prác mala donútiť ľudí zastaviť, spomaliť prúd myšlienok a nazrieť na samého seba. Tak ako klub po roku fungovania začal zhodnocovať svoje doterajšie pôsobenie, aj pre návštevníkov nastal čas sebareflexie. *De School* sa akoby snažil ostať v jednom rytme so svojimi pravidelnými návštevníkmi. Výstava však napriek svojej meditatívnej kvalite len bez inovácie prezentovala diela domácich autorov, ktorých diela by mohli fungovať oveľa silnejšie samostatne.

Sólo expozícia zobrazujúca prierez tvorby autora Nicolasa Provosta, fungovala v tomto ohľade oveľa jednotnejšie práve vďaka rozpoznateľnému rukopisu autora. Výstava bola pripravená opäť v spolupráci s distribučnou organizáciou *LIMA*. Autor pracuje s našou filmovou kolektívnou pamäťou, opatrne manipuluje existujúce zábery z filmov a vytvára tak nový priestor na naratívnu interpretáciu. V premietaných dielach ako *EGO*(2016) a *Pappilon d'Amour*(2003) využíva zábery z filmov *2001: A Space Odyssey* a *Rashomo*,, a prispieva tým do večnej debaty o autorstve a možnostiach jeho narušenia. V práci *The Perfect Wave* (2014) dosahuje ešte jemnejšou manipuláciou perfektnú slučku surfera jazdiaceho na vlne, ktorá navodzuje dojem nadšenia a zdôrazňuje túžbu po nekonečnosti tohto pocitu. Jeho dokonalé a jednoduché obrazy nepochybne strhli v klube veľa pozornosti, no využitím rovnakých priestorov a projekčných plôch ako v predošlej výstave, výstava navodila dojem galérie, ktorá bez výraznejších zmien len obmieňa obrazy v svojich predpripravených rámoch.

4.3 Rezidentní umelci Children of the Light

Arnout Hulskamp a Christopher Gabriel, tvoriaci umelecké duo *Children of the Light*, sa stretli v klube *Trouw* a ich spoločné nadšenie a inovatívny prístup k svetelným inštaláciám či živej scénografii im v ňom zabezpečilo trvalú pozíciu. Najvýraznejším

spoločným posunom vpred sa pre nich stala spolupráca s Nicolasom Jaarom a jeho projektom *Darkside*, pre ktorý vytvorili svetelnú scénografiu s názvom *Mirror Moon*. Pri príležitosti posledných dní klubu *Trouw*, vytvorili v priestore *De Hal* interaktívnu inštaláciu *ZERO TIME*. Inšpirovaní skupinou *Zero Movement*, pravidelne rozvešali v zdanlivo nekončiacom priestore trubice s reflexnou plochou, a návštevníci boli vyzvaní prechádzať sa s vlastným zdrojom svetla pomedzi. Chceli doslovne reflektovať esenciu klubu a nechať diváka aby aktivoval dielo, ktoré odpočívalo v tme a prázdnote.²²

Children of the Light dostali príležitosť pokračovať vo svojej rezidencii aj v *De School*, ktorý im poskytol ateliér na tvorbu. Technicky zabezpečili osvetlenie celej budovy a zároveň odštartovali umelecký program vo výstavnej sekcii klubu s názvom *Het Kunstlokaal* so svojou svetelnou inštaláciou *Diapositive (2016)*.²³ Silné LED svetlá umiestnili po vnútornom aj vonkajšom obvode rotujúcej kruhovej obruče. Celý mechanizmus visel zo stropu obklopený parou, a jej neustále sa meniaci hustota spolu s naprogramovanými sekvenciami svetiel vytvárala vždy nové a nové obrazce, ktoré mohli návštevníci pozorovať zo všetkých strán. (viď. príloha č.9) Tmavé miesta, oproti kontrastnému bielemu svetlu pôsobili ako absolútne prázdno. Pracujúc s protikladom svetla a tmy sa autorom opäť raz podarilo vyťažiť z minimálneho množstva prostriedkov maximálny efekt. Dielo pôsobilo interaktívne, diváci sa k nemu približovali a snažili sa rozlúštiť optický klam podrobným skúmaním a prestrkovaním rúk cez obruč.²⁴ *Children of the Light* tak podnietili v publiku hravosť a svojim hypnotizujúcim dielom vytvorili tichý a meditatívny priestor pre návštevníkov klubu. Jednoduchosť formy a obsahu, spočívajúca v svetle a tme, bola zámerná. Tento štartovný bod výstavného programu akoby nechcel divákovi dávať žiadne vysvetlenie v podobe sprievodného textu, len prispieť k základnej DNA celého klubu. Diváci namiesto vstupu do galérie s prednastaveným očakávaním, že idú cielene skúmať umelecké dielo, dostávajú slobodu prežívať to inak. Dielo navyše prechádzalo postupnými zmenami po dobu celej inštalácie. Neobmedzený prístup do galérie aj úplná sloboda od vedenia klubu, umožnila autorom postupne *Diapositive* meniť, pridávať nové sekvencie a

---

²² MOLLEN, Joost. Meet the Artists Behind Darkside's Mirrored Moon Tour Sculpture. *Creators* [online]. Vice Media, 2014 [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <https://goo.gl/NxfvBc>

²³ Diapositive by Children of the Light. *De School* [online]. Amsterdam: De School Amsterdam, 2016 [cit. 2017-06-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/ksvFgh>

²⁴ HULSKAMP, Arnout a Christopher GABRIEL. DIAPOSITIVE by Children of the Light. In: *Vimeo* [online]. Amsterdam: Children of the Light, 2016 [cit. 2017-06-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/lj4Ic>

synchronizovanú hudbu. Pravidelní diváci tak nikdy nemali možnosť vidieť to isté znova a mohli akoby nahliadnuť priamo do procesu tvorby vždy v inom štádiu.

Doba pätnástich mesiacov je možno príliš krátka na radikálne hodnotenie výstavného programu v klube *De School*, no už teraz je jasné, akým smerom by mal pokračovať. Osvedčuje sa spolupráca s umeleckými inštitúciami, ktoré prinášajú okrem umelcov aj nové formáty, ktoré klub nezažil. Tak ako v prípade *Trouw*, aj tu najúspešnejšie fungujú tie diela, ktoré berú ohľad na klub resp. budovu samotnú. Umelci, ktorí dostanú priestor na zblíženie sa s prostredím vyprodukovávajú diela, ktoré lepšie komunikujú s budovou, a tým pádom aj s divákmi. Atraktívny priestor navádza divákov túlať sa, a diváci vstupujú do oddychových zón (napr. fajčiarska miestnosť) aj niekoľko krát za večer, a sú tak prirodzene vedení k tomu, aby si dané dielo prezreli niekoľko krát. (viď. rozhovor v prílohe č.2) S časovými odstupmi majú možnosť dielo vnímať vždy inak, v rôznych fázach noci, vždy s iným mentálnym nastavením a komunikovať pri tom vždy s niekým iným.

5 Klub ako výstavný priestor

Napriek tomu, že výstavné a umelecké aktivity v klubových podmienkach nie sú úplnou novinkou v sfére nočného života, program v kluboch *Trouw* a *De School* zatiaľ nikto v celku nezaradil z hľadiska fungovania, kurátorského prístupu a zamerania. Táto úloha je možno práve komplikovanejšia kvôli zdanlivej rozličnosti a všestrannosti prístupov. Tieto kluby fungujú do určitej miery ako otvorená platforma na realizáciu rôznorodých umeleckých aktivít. Na základe analýzy jednotlivých projektov a porovnávania so zavedenými modelmi galérií sa pokúsim vymedziť, o aký druh výstavného priestoru ide.

Pre človeka, ktorý nenavštívil *Trouw* či *De School*, sa hneď ponúka prirovnanie expozície buď ku kaviarenským výstavám, alebo ku klasickým klubovým vizuálnym sprievodom k hudobnej zložke. V kaviarenskom a reštauračnom prostredí výstavy najčastejšie fungujú ako spôsob zviditeľnenia sa na lokálnej umeleckej scéne. Niektoré rozsahom menšie aktivity v *Trouw* a *De School* pripomínajú túto formu prezentácie. *Trouw* pravidelne vystavoval fotografie v spolupráci s fotografickým magazínom *GUP* na svojich toaletách.²⁵ Väčšina účinkujúcich autorov vystavovala svoju dokumentárnu tvorbu, ako napríklad Peter Lipton, ale priestor dostala aj „snapshot“ estetika od fotografov ako Menno Kok alebo Maeve Stam. V *De School* prebiehajú drobné, tak isto hlavne fotografické výstavy, na chodbách v zadnej časti reštaurácie. V oboch prípadoch však nejde o nosné výstavné aktivity klubu a preto na ich základe nemôžeme definovať celkovú dramaturgiu. Pôsobia skôr ako doplnkové výstavy práve na prezentáciu menej známych umelcov a naviac neprinášajú v tomto smere žiadny inovatívny prístup k inštalácii a dramaturgii, spĺňajúc tak skôr dekoračnú funkciu. Vizuálny sprievod v podobe Vjingu alebo video-mapping projekcií prebiehal len v minulosti a len počas koncertov živej hudby alebo špecifických udalostiach, ktoré sa týmto formám venovali. Tak isto však nikdy nešlo o nosné spôsoby prezentácie, no k tým pamätnejším určite patrí Alva Noto, s jeho predstavením albumu *Univrs*.²⁶

---

²⁵ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

²⁶ Alva Noto *Speaks a Universal Language*. *Trouw Amsterdam* [online]. Amsterdam: Trouw Amsterdam, 2012 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <https://goo.gl/FyW5QD>

Industriálny betónový interiér bývalých tlačiarň už síce nespĺňal svoju pôvodnú funkciu, no napriek tomu bolo v útrobach *Trouw* možné nájsť stopy minulosti, ktoré nedovoľovali priestoru nadobudnúť neutrálny charakter. V prípade *De School* nám okrem názvu o pôvodnej funkcii stavby naznačujú aj kriedou napísané odkazy na stenách či kusy školského nábytku. Tieto priestory sa nestali bez-príznačné, celkom jasne z nich môžeme prečítať ich históriu, a aj preto nám klasickú „white cube“ galériu nepripomínajú. Napriek tomu tu určitá spojitosť je a jej miera sa mení pri každej výstave.

Čistota a prázdnota bielej kocky mala pomáhať dielam vyniknúť a byť akousi prázdnu nekonečnou plochou, v ktorej sa premietalo vočiach pozorovateľa to, čo umelec schválne v diele vynechal a nedopovedal.²⁷ Tento technický a vysoko estetický triumf modernizmu bol však vytvorený na mieru podmienkam doby a podľa mnohých už nespĺňa potreby súčasnosti.²⁸ Klub ako verejný kultúrny priestor má vynikajúce predispozície na to, aby sa stal novodobým typom galérie. Pre niektorých ľudí môže byť jedna z triviálnejších výhod otváracia doba. Či už komerčné alebo štátne galérie neprispôsobujú otváraciu dobu širokej verejnosti (ktorá pracuje počas klasických pracovných hodín), až na niekoľko výnimiek ako *Palais De Tokyo* v Paríži alebo *MoMA PS1* v New Yorku. Práve spomínané galérie, sa ako jedny z mála veľkých inštitúcií snažia nočný život z umením prepojiť.^{29 30} Nočná a výstavná prevádzka tu však väčšinou fungujú nezávisle od seba, kdežto *Trouw* a *De School* sprístupňujú svoje expozície hlavne počas otváracích hodín klubu. Umelecké inštalácie sú v tomto prípade na jednej úrovni s hudobným programom. Prináša to značne odlišné publikum a najmä divákov, ktorí by možno za iných okolností na výstavu súčasného umenia nezavítali. Na rozdiel od „white cube“, klub (*Trouw* a *De School*) nepôsobí elitársky a akoby bol „len pre vzdelaných“.³¹ Selektívna vstupová politika klubu, môže síce pôsobiť, že svojou zdanlivou

---

²⁷ O'DOHERTY, Brian. *Inside the White Cube: The Ideology of the Gallery Space*. 1. San Francisco: The Lapis Press, 1986. ISBN 093249905.

²⁸ BIRKETT, Whitney B. *To Infinity and Beyond: A Critique of the Aesthetic White Cube*. New Jersey, 2012. Master Theses. Seton Hall University. Vedúci práce Juergen Heinrichs, Ph.D.

²⁹ Yoyo. *Palais De Tokyo: Practical Info* [online]. Paris: Palais De Tokyo, 2017 [cit. 2017-05-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/R39GBF>

³⁰ MoMA PS1 Warm Up. *MoMA PS1* [online]. New York: The Museum of Modern Art, 2017 [cit. 2017-05-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/5UiAty>

³¹ BIRKETT, Whitney B. *To Infinity and Beyond: A Critique of the Aesthetic White Cube*. New Jersey, 2012. Master Theses. Seton Hall University. Vedúci práce Juergen Heinrichs, Ph.D.

arbitrárnosťou práve zvyšuje tento dojem, no zmysel tzv. „facechecks“ je čisto pragmatický a podmienený logikou, ktorá nie je predmetom tejto práce.³²

Čo však spája kluby, a hlavne *Trouw*, s bielymi galériami, je paradoxne práve spolupráca s nimi. Od začiatku partnerstva s galériou súčasného umenia *Stedelijk*, *Trouw* zjednotil formáty udalostí v programe, vymedzil okruh tém a zároveň prilákal väčšie množstvo ľudí. Za prvý rok svojho fungovania, *De School* spolupracoval so *Stedelijk* len jediný krát v prípade výstavy *Tijdgenoten* a ich nasledujúce partnerstvá (*EYE film museum*, *LIMA*), naznačujú, že model kooperácie s umeleckými inštitúciami funguje. Kluby si od známych galérií prepožičiavajú len to, čo sami nemajú: kurátorov a na nich napojených umelcov. Zároveň sami dobre využívajú to, čo majú: výstavné priestory, svoju komunitu a svoju ohromnú schopnosť pritiahnuť davy ľudí z celého Holandska a aj zo zahraničia. Túto silu dokázali oceniť aj tri zahraničné galérie, *Palais De Tokyo* (Paríž), *New Museum*, ktoré prijali pozvanie vytvoriť v *Trouw* výstavu v svojej réžii. Vznikla tak séria *Trouw Invites* kedy klub, v spolupráci s domácim *Stedelijk*, prizval kurátorov týchto zahraničných galérií aby vybrali umelcov, ktorí následne vytvorili „site-specific“ diela na tému dočasnosti a pominuteľnosti.³²

Bart Rutten, kurátor ktorý pracoval na spomínaných výstavách v klube, tvrdí že „Pokiaľ vystavíme umelecké dielo v neutrálnom prostredí, v tom momente v sebe nesie odkaz, že ide o umenie. Ak sa nachádzame v klubovom prostredí, nevidíme typ inštalácie ako v múzeách, a dielo sa nám predstavuje zásadne iným spôsobom.“ Toto mentálne nastavenie, s ktorým návštevník klubu prichádza, môže byť v porovnaní s vnímaním diela vo „white cube“ galérii veľkou devízou. Ako vo svojej práci tvrdí Whitney B. Birkett, „Nezasvätená návštevníci (vo „white cube“) sa cítia zasažené a neadekvátne pre ich nedostatok porozumenia a autoritatívnu atmosféru múzea.“ Podobne dodáva Stephen Weil vo svojej knihe *Making Museums Matter*, že aj keď je dielo zmyselné, šokujúce, opulentné alebo zábavné, typický pozorovateľ takmer vždy reaguje tichým údivom. „Dobre vychovaný návštevník“, píše Weil, „málokedy prejavuje zdesenie, chrtič, závisť alebo pobavenie nad vecami, ktoré vidí v múzeách.“³³ Návštevníci, pri ktorých je vyššia pravdepodobnosť otvorenejšieho prejavu týchto emócií, môžu namiesto chladných

---

³² MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

³³ WEIL, Stephen. *Making Museums Matter*. 1. Washington D.C.: Smithsonian Institution Press, 2002. ISBN 9781588340009.

priestorov „white cube“ galérií navštevovať alternatívne priestory pre umenie. Uvoľnená atmosféra noci v *Trouw* a *De School* pomáha k otvorenejšiemu prístupu a vnímaniu nie len umenia. Jeho vystavenie v netradičných priestoroch môže dopomôcť k riešeniu problému, ktorý naznačuje Suhail Malik v eseji *To dá rozum: Proč (a jak) zničit současné umění*.³⁴ Súčasné umenie je umením, ktoré stavia do popredia estetickú skúsenosť. Táto skúsenosť je od diváka vyžadovaná pri vnímaní umeleckého diela v klasickej galérii. Klub z tohto tlaku na diváka uberá nevťieravou, no napriek tomu jasnou prezentáciou. Nato aby malo umenie vplyv aj mimo svoje hranice, musí sa okrem racionálnosti zo strany tvorcov i otvoriť širšiemu publiku.

Niekoľko expozícií počas fungovania *Trouw* avšak napriek absencii bielych stien pripomínali expozície niektorých „white cube“ galérií. Príkladom je fotografická výstava „Viewpoint: A closer look at showing“, organizovaná v spolupráci s amsterdamskou galériou *Huis Marseille*, priniesla práce popredných fotografov (spomedzi ďalších aj Rineke Dijkstra, Sophie Calle, Luc Delahaye alebo Daido Moriyama).³⁵ Šlo o výber z archívu galérie a iných súkromných zbierok, ktorý skrz rozdielne témy diel tematizoval umenie a vystavovanie samotné. Táto výstava bola bez akýchkoľvek zmien prenesená do priestorov *De Verdieping*, a aj tu sa ukázalo, že klasické galerijné formáty vystavovania v nočnej atmosfére klubu nefungujú. Organizačný tím si aj takouto cestou, pokusom a omylom, začal uvedomovať, že klub si vyžaduje od umeleckých prác určité prispôsobenie priestoru, špecificky podľa potrieb. Rovnako zistili, že nie každá téma a motív budú v tejto špecifickosti a charaktere priestoru dostatočne rezonovať.

De School sa v prvej etape svojho fungovania vydal cestou obsahovo menších výstav. Ako sa ukázalo v *Trouw*, najväčší ohlas mali video projekcie a tie dostávajú v *De School* najväčší priestor. Vo väčšine výstav figuroval jeden umelec, maximálne dvaja, ktorý svojimi dielami vyplnili priestor veľmi opatrne. Členitosť bývalej školy im umožnila každé dielo predstaviť v samostatnej miestnosti, kde sa dalo primerane pracovať s osvetlením aj so zvukom. Škola na tento typ umenia síce nebola stavebne prispôsobená, projekčné miestnosti však výborne fungujú ako „black cube“ galéria. Budova v modernistickom betónovom štýle, pol'udštená tehlovým obkladom, však

---

³⁴ MALIK, Suhail. *To dá rozum: Proč (a jak) zničit současné umění. Sešit pro umění, teorii a příbuzné zóny*. Praha: VVP-AVU, 2016, 10(21), 117-127. ISSN 1802-8918.

³⁵ Looking Through a Life-sized Camera. *Trouw Amsterdam* [online]. Amsterdam: Trouw Amsterdam, 2012 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://goo.gl/pavT6t>

ponúka širšie možnosti na využitie, a uprednostňovanie videa umeleckou riaditeľkou Kyarou van Loenen je na škodu, dokonca miestami začína pripomínať súkromné zberateľstvo. (viď. rozhovor v prílohe č.1) Výstavné priestory by zvládli aj rozmerné inštalácie či enviromenty, a umelci by mohli prispieť aj trvalými zásahmi, aby rozhýbali nemennosť priestoru, ktorý po vystriedaní výstav začína nadobúdať sterilnosť. Mohli by tak neustále premieňať rámovanie diel, napoly presklené steny, tehlový obklad a polooblúkové svetlíky v strope, ktoré časom môžu pod vedením klubu sterilnú a nemennú nádobu pripomínať.

Trouw existoval po dobu piatich rokov a *De School* taktiež dodrží túto vopred stanovenú dobu. Vysoká miera seba reflexie organizátorov priniesla čerstvý závan vzduchu v súčasnej klubovej scéne, a okrem klubu to robí dočasnými aj všetky výstavno-umelecké ciele. Charlotte Klonk vo svojej knihe *Spaces of Experience* hovorí o uskutočnení prvej výstavy *Documenta* ako o radikálnom kroku odmietnutia trvalej galérie s permanentnou zbierkou. Nato, aby sa mohla sústrediť na najaktuálnejší vývin v umení, *Documenta* zvolila formát dočasných výstav, ktoré mali inštitucionálnu kvalitu dosiahnuť realizovaním na tom isto mieste a v pravidelnom intervale. Najväčším dôsledkom bol posun zážitku z vnímania umenia smerom ku kultúre udalosti, ktorej prítťažlivosť čiastočne stojí práve na dočasnom, festivalovom charaktere.³⁶ Doba piatich rokov je síce dlhšia ako trvanie festivalu, no vzhľadom k tomu, že je to doba, ktorá sa nebude opakovať, je návšteva týchto klubov porovnateľne vzácna, hlavne pre zahraničných návštevníkov. Organizátori túto dočasnosť akcentujú a diváci si tak uvedomujú, že expozícia v týchto priestoroch je krátkodobá a neopakovateľná. Zvyšovaním konzumácie umenia sa premieňa táto činnosť na voľnočasovú aktivitu a galérie ponúkajú viac pohlcujúce a veľkolepé zážitky. Podľa Klonk bolo nato, v prípade výstavy *Documenta*, nutné splniť tri podmienky: nárast turizmu za umením; vývoj dočasných akcií, ktoré dávajú do popredia schopnosť umelcov prísť s niečím novým; a nakoniec, vytvorenie zmyslového prostredia, zameraného skôr na absorbovanie než podávanie inštrukcií. Klubová galéria tieto podmienky spĺňa svojou nesmiernou medzinárodnou popularitou, dočasnou štruktúrou a vytvorením neopakovateľnej atmosféry nočného klubu plnej opojenia a nadšenia.

---

³⁶ KLONK, Charlotte. *Spaces of Experience: art gallery interiors from 1800-2000*. 1. New Haven: Yale University Press, 2009. ISBN 9780300151961.

Vyhýbajúc sa mainstreamu a konzumnej kultúre nás, sa so svojimi neustále vypredanými podujatiami tieto kluby aj tak nedajú nazvať undergroundom. K ich jedinečnej aure prispieva veľkou mierou lokálna komunita ľudí, ktorá klub pravidelne navštevuje.³⁷ Miestni umelci a ľudia z kreatívneho priemyslu, študenti umeleckých škôl, či nezamestnaní absolventi, hudobníci alebo iní profesionáli z hudobného priemyslu, vytvárajú okolo klubu rodinnú atmosféru, ktorú nie je možné prehliadnuť. *Trouw* sem so svojou frekventovanou spoluprácou so *Stedelijk* nezapadá, ale *De School* svojou umeleckou prevádzkou pripomína alternatívne umelecké priestory, aj keď tieto aktivity nie sú iniciované umelcami samotnými, ale iniciatíva stále prichádza „zdola“. K tomuto dojmu prispieva snaha prezentovať menej známych holandských umelcov a aj nedávna spolupráca so študentmi zo *Sandberg Instituut*.³⁸ Kratšie a otváracím programom sprevádzané výstavy dávajú do pohybu platformu, ktorou vynárajúci sa umelci (Mischa de Ridder, Donna Verheijden a ďalší) prezentujú svoje práce nevšednému publiku, v rovnakých priestoroch a s rovnakým rozpočtom ako tí starší a známejší umelci (Mohamed Bourouissa, Nicolas Provost). *De School* tak stavia komunitné hodnoty za rovno s etablovanými inštitúciami, a tak ako aj v každom inom aspekte svojho fungovania, všetci zaangažovaní dostávajú rovnaký priestor. Na dosiahnutie ozajstnej atmosféry alternatívneho priestoru pre umenie, by však museli ambicióznejšie pristupovať k programovaniu, aktívnejšie sa podieľať na spoluvytváraní umeleckých diel pre klubový priestor a poskytnúť umelcom zázemie na experimentovanie a vlastnú iniciatívu. Využívanie rôznorodejších médií, by mohlo viesť k lepšej integrácii diel do architektúry budovy. Nepredvídateľná d'aleká budúcnosť, spôsobená nestabilným tokom financií, bola vždy jednou z definícií alternatívnych priestorov. Tieto organizácie vždy fungovali ako neziskové a nekomerčné galérie, ktoré prijímali dotácie zo štátnych grantov alebo súkromných patrónov.³⁹ Okrem začiatkových rokov⁴⁰ (kedy výstavná iniciatíva ešte neexistovala) *Trouw* nečelil vážnejším finančným

---

³⁷ FORTUIN, Fiona a Sander VAN DALSUM. De trouwste bezoekers van De School willen de club nooit meer kwijt. *Thump NL* [online]. Amsterdam: Vice Media, 2017 [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <https://goo.gl/DUqRmA>

³⁸ Clubgenoten: Sanberg Institute Residency. *De School* [online]. Amsterdam: De School Amsterdam, 2016 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/Uf38dE>

³⁹ TERRONI, Cristelle. The Rise and Fall of Alternative Spaces. *Books and Ideas* [online]. laviedesidees.fr, 2011 [cit. 2017-05-18]. ISSN 2105-3030. Dostupné z: <https://goo.gl/hWCSzf>

⁴⁰ MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

problémom a *De School* to s neustále vypredanými podujatiami pravdepodobne tiež nehrozí. Umelecké aktivity zostávajú kryté z príjmov klubu a organizátori si môžu dovoliť investovať aj do nákladnejších projektov.

Napriek tomu že v *Trouw* ani *De School* žiadny oficiálny rezidenčný program pre umelcov nefunguje, v oboch prípadoch vždy kluby zastrešovali umelcov, prevažne pracujúcich so svetlom. Pozícia rezidentného umelca v oboch kluboch prináša neuveriteľnú slobodu v tvorbe, okamžitý priestor na experimentovanie so svojou prácou pred zvedavým publikom, ale aj finančnú podporu a sieť kontaktov v celom umeleckom priemysle. Čo však možno týmto rezidenciám vytknúť, je ich nemennosť. Organizačný tím si vyberá rezidentov na základe dlhodobej spolupráce a skúsenosti, (viď. rozhovor v prílohe č.1) a ostatným vystavujúcim umelcom neposkytuje také zázemie ako v prípade Meeus van Disa a *Children of the Light*. Je to však zároveň pochopiteľné pre ich neobyčajnú blízkosť ku klubovej kultúre.

Výstavný priestor týchto klubov, tak ako aj kluby samotné, je priestorom, ktorý po určitú dobu nespĺňal svoju funkciu a čas sa podpísal na jeho chátraní. Kluby ho začali adaptívne znovu využívať so zachovaním pôvodnej patiny, ktorú je možné následne využívať. Jeho členitosť, rozmer, ale aj nezávislosť a finančná sebestačnosť umožňujú vysokú prispôsobivosť priestoru pre inštaláciu umeleckých prác. Výrazne však túto voľnosť zužuje nočná otváracia doba a akustické obmedzenia klubovej prevádzky, ktoré predurčujú okruh využívaných médií. Recyklácia priestoru prináša do mestskej časti nový život a priťahuje nové publikum. Spomínaná nezávislosť, od grantov alebo veľkých inštitúcií, dodáva výstavnej dramaturgii veľa slobody na experimentovanie, ktorá môže posúvať hranice umeleckých expozícií všeobecne. Profesionálna organizačná štruktúra a bezpečné finančné zázemie umožňujú spoluprácu s etablovanými umeleckými inštitúciami. Na výstavný program je cez úspech klubu priťahovaná vysoká pozornosť médií a otvára sa úplne inému spektru publika. Čo však v prípade *De School* chýba, je kurátorské vedenie. Pri spoluprákach s galériami a múzeami tento problém nie je až tak citelný ako pri ostatnom programe. Arbitrárny výber prác bez jasnej koncepcie síce vyplňuje program, no neprekračuje medze klasickej galerijnej výstavy. (viď. rozhovor v prílohe č.1)

Ako tvrdí Daniel Pflumm vo vydaní časopisu *Flash Art*, zaoberajúce sa klubom, nočný život by mal byť predovšetkým opakom toho denného.⁴¹ Jeho úlohou by mal byť výskum a hľadanie slobody. Mal by byť vytrhnutím sa z bežného stereotypu. Tak ako *Trouw*, aj *De School*, je jedným z klubov, ktoré sa to snažia svojim návštevníkom poskytnúť. Tak isto by mali aj expozície prezentované v klube byť vystúpením z bežnej galerijnej prevádzky. Tento potenciál kluby využívajú najviac pri tvorbe nových formátov spolupráce, zapájaním rôznych subjektov do procesu.

Vidieť kvalitné súčasné umenie v klube môže byť pre niekoho stále novinkou, no je dosť pravdepodobné, že tento trend sa v budúcnosti rozšíri. Úlohou *De School* (a prípadného nasledovníka) by malo byť neustále striedanie neznámych v rovnici. Klub by tak dokázal posúvať limity svojho programu ďalej a využiť slobodu, ktorou disponuje.

---

⁴¹ PFLUMM, Daniel. Atmosphere. *Flash Art: International Edition*. Miláno: Flash Art Srl, Italy, 2016, 49(311), 101-103. ISSN 0394-1493.

6 Záver

Cieľom práce bolo výskum uskutočnených výstav v klube Trouw a De School, a ich zmapovanie. Nastávajúcou úlohou bolo vymedzenie klubu ako priestoru pre umenie na základe porovnávania s inými typmi galerijných formátov. Najviac ma zaujímali výstavy, ktoré posúvali hranice galerijnej prevádzky v nočnom klube, a to práve preto, že klub tak prispieva svojim jedinečným prístupom k rozširovaniu umeleckej scény a otváraní sa širšiemu publiku. Čoraz častejšie využívanie alternatívnych priestorov pre prezentáciu umenia je dlhodobý trend, ktorého snahou je oslobodenie sa od pravidiel inštitucionálneho a komerčného fungovania. Klub do tohto trendu nepochybne zapadá, a jeho rôznorodá charakteristika a neustále experimentovanie ho robí jedinečným.

Výstavné aktivity oboch klubov som zmapoval počas svojej stáže v klube *De School*: štúdiom dostupných zdrojov, rozhovormi s organizačným tímom ale aj aktívnou produkciou v klube. Po zozbieraní dostupných informácií a následnom naštudovaní materiálov, ktoré sa venujú ukotveným formátom galerijných priestorov, som opisoval charakteristiku klubových galérií *Trouw* a *De School*.

Oba sú hybridnou formou galérie, ktorá funguje nezávisle, no často spolupracuje s lokálnymi galériami. Nahrádza tak absentujúce kurátorské vedenie, ktoré je pri samostatnej klubovej produkcii citeľné. Oba kluby sú recyklovanými budovami, ktorých bývalá funkcia je napriek prispôsobeniu viditeľná. Priestor ponúka umelcom široké možnosti inštalácií, ktoré však musia fungovať počas nočných otváracích hodín. Aj to je dôvod, prečo je najdominantnejším médiom video. Obrovskou výhodou je široké publikum a popularita, ktorá prispieva k demokratizácii umenia a prepájaniu hudobného sveta so svetom súčasného umenia. Návštevníci chodia do klubu primárne s inými očakávaniami a ich vnímanie umenia je tým pádom iné, ako pri vstupe do priestoru, pri ktorom je jasné, že je to galéria. Ďalšou výhodou je finančná sebestačnosť, profesionálny organizačný tím aj bohaté technické zabezpečenie.

Práca prispela k podrobnejšiemu zmapovaniu vystavovania súčasného vizuálneho umenia a legitimizácii klubu ako miesta pre umelecké expozície a otvára priestor pre podrobnejšie preskúmanie. *De School* pokračuje v experimentovaní a snaží sa prinášať nové podoby umenia či verzie výstav, a preto by sa oplatilo sledovať jeho aktivity aj naďalej.

Zoznam použitých zdrojov

Literatúra:

BIRKETT, Whitney B. *To Infinity and Beyond: A Critique of the Aesthetic White Cube*. New Jersey, 2012. Master Theses. Seton Hall University. Vedoucí práce Juergen Heinrichs, Ph.D.

KLONK, Charlotte. *Spaces of Experience: art gallery interiors from 1800-2000*. 1. New Haven: Yale University Press, 2009. ISBN 9780300151961.

MALIK, Suhail. To dá rozum: Proč (a jak) zničit současné umění. *Sešit pro umění, teorii a příbuzné zóny*. Praha: VVP-AVU, 2016, **10**(21), 117-127. ISSN 1802-8918.

MASTENBROEK, Luc, Kyara VAN LOENEN, Olaf BOSWIJK a Jos KLUWEN. *The Trouw Book*. 1. Amsterdam: TrouwAmsterdam / Post CS BV, 2014. ISBN 9709082309201.

O'DOHERTY, Brian. *Inside the White Cube: The Ideology of the Gallery Space*. 1. San Francisco: The Lapis Press, 1986. ISBN 093249905.

PFLUMM, Daniel. Atmosphere. *Flash Art: International Edition*. Miláno: Flash Art Srl, Italy, 2016, **49**(311), 101-103. ISSN 0394-1493.

WEIL, Stephen. *Making Museums Matter*. 1. Washington D.C.: Smithsonian Institution Press, 2002. ISBN 9781588340009.

Internetové zdroje:

Alva Noto Speaks a Universal Language. *Trouw Amsterdam* [online]. Amsterdam: Trouw Amsterdam, 2012 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <https://goo.gl/FyW5QD>

Blikopeners. *Stedelijk* [online]. Amsterdam: Stedelijk Museum Amsterdam [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://goo.gl/99m3MU>

Clubgenoten: Sanberg Institute Residency. *De School* [online]. Amsterdam: De School Amsterdam, 2016 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/Uf38dE>

Concrete Experience: Bakema's TrouwAmsterdam. *Failed Architecture* [online]. Amsterdam: Failed Architecture Foundation, 2014 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://goo.gl/SQ03iu>

Diapositive by Children of the Light. *De School* [online]. Amsterdam: De School Amsterdam, 2016 [cit. 2017-06-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/ksvFgh>

FORTUIN, Fiona a Sander VAN DALSUM. De trouwste bezoekers van De School willen de club nooit meer kwijt. *Thump NL* [online]. Amsterdam: Vice Media, 2017 [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <https://goo.gl/DUqRmA>

FRIEDMAN, Aron. Trouw was Holland's Best Club... and it's Closing This Weekend. *Thump US* [online]. Vice Media, 2015 [cit. 2017-05-19]. Dostupné z: <https://goo.gl/sKNFA7>

GARCIA, Luis-Manuel. An alternate history of sexuality in club culture. *Resident Advisor* [online]. Resident Advisor, 2014 [cit. 2017-06-07]. Dostupné z: <https://goo.gl/C97Wqx>

HULSKAMP, Arnout a Christopher GABRIEL. DIAPOSITIVE by Children of the Light. In: *Vimeo* [online]. Amsterdam: Children of the Light, 2016 [cit. 2017-06-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/Iij4Ic>

KLIJN, Mirla. Everything is temporary. In: *Vimeo* [online]. Amsterdam: TrouwAmsterdam, 2014 [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <https://goo.gl/b8V891>

KLIJN, Mirla. Everything Is Temporary by Mirla Klijn (Trouw Invites... Beirut). In: *Vimeo* [online]. Amsterdam: TrouwAmsterdam, 2014 [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://goo.gl/3oI0v4>

Let's talk about video art: Interview with Bart Rutten. *Trouw Amsterdam* [online]. Amsterdam: Trouw Amsterdam, 2013 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://goo.gl/DlT3kN>

Looking Through a Life-sized Camera. *Trouw Amsterdam* [online]. Amsterdam: Trouw Amsterdam, 2012 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://goo.gl/pavT6t>

MOLLEN, Joost. Meet the Artists Behind Darkside's Mirrored Moon Tour Sculpture. *Creators* [online]. Vice Media, 2014 [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <https://goo.gl/NxfvBc>

MoMA PS1 Warm Up. *MoMA PS1* [online]. New York: The Museum of Modern Art, 2017 [cit. 2017-05-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/5UiAty>

OLTERMAN, Philip. High culture club: Berghain secures same tax status as Berlin concert venues. *The Guardian* [online]. Londýn: Guardian News and Media, 2016 [cit. 2017-05-19]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://goo.gl/Qh0Z6R>

QUIRK, Justin. Fiorucci Made Me Hardcore: The definitive view of British nightlife. *The Guardian* [online]. Londýn: Guardian News and Media, 2009 [cit. 2017-05-29]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://goo.gl/QScwTR>

Stedelijk & De School: Tijdgenoten. *Stedelijk Museum* [online]. Amsterdam: Stedelijk Museum Amsterdam, 2017 [cit. 2017-05-10]. Dostupné z: <https://goo.gl/6Pjy8r>

TERRONI, Cristelle. The Rise and Fall of Alternative Spaces. *Books and Ideas* [online]. Paríž: laviedesidees.fr, 2011 [cit. 2017-05-18]. ISSN 2105-3030. Dostupné z: <https://goo.gl/hWCSzf>

Trouw Invites..New Museum. *Stedelijk Museum* [online]. Amsterdam: Stedelijk Museum Amsterdam, 2014 [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://goo.gl/sPib6R>

VAN HULSEN, Floor. Art Conversations By Night. In: *De School* [online]. Amsterdam: De School Amsterdam, 2016 [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: <https://goo.gl/Zxwmxn>

Yoyo. *Palais De Tokyo: Practical Info* [online]. Paris: Palais De Tokyo, 2017 [cit. 2017-05-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/R39GBF>

Appendix

Príloha č. 1: Rozhovor s kreatívnu riaditeľkou klubu De School Kyarou van Loenen

Jonáš: Who came with the idea of exhibiting art in De School?

Kyara: It has always been around somehow, within the founders and the management.

J: On what basis did you choose the artwork (the photographs and videos) which have been exhibited until now?

K: According to my own taste, I try to bring all the interesting discoveries from my travels around the world and visits to the exhibitions. And if that's the case, of course, I choose the artists together with the people from collaborating galleries, for example as we did together with people from Stedelijk when making the first Tijdgenoten exhibition.

J: Do you have any specific plans for the future – exact vision and concept for the art programme?

K: It evolves naturally. We have a list of people and galleries with which we want to work, but we don't always stick to it. If we feel like "this" should be the next artist or topic, then we just do it.

J: If so, in what way do you take into consideration that you are displaying art in a nightclub?

K: I choose what suits the space the best – within the span of mediums which can actually attract attention during the club night.

J: Is that why we can see mostly video art here?

K: Yes. Video is probably the most suitable for this setting. And anything else that glows in the dark.

J: I guess that's why you keep Children of the Light so close to your chest? They seem to have a prominent position in here.

K: Well, yes. Their artworks really suit the nightclub and night in general. They have formed in Trouw, so they naturally continued with us. And they are a very close friends of course.

J: What percentage of people coming to the club actually pay attention to the artworks?

K: You would have to ask the night managers, and even they would probably give you just their best guesses. But I would say it's becoming more and more popular among the visitors.

J: I noticed the increased attention as well. People come out from the dark loud dancefloor and they lie down on the sofas, or on the ground, to relax and observe the artworks.

K: Yes, we try to make their visit really comfortable.

J: Why do you exhibit art at all? Why do you personally think it's important?

K: First of all, we want to use this beautiful space to its full potential. And second, visitors should be more receptive and open to any forms of art, not just music. We try to provide a different environment for them, to see art in an unusual way.

Príloha č.2: Rozhovor s Floor van Hulsen

Jonáš: Hi Floor, tell me about yourself, what do you do here in De School?

Floor: Hi. I work as a *Blikopener* (*eye-opener*) in Stedelijk, which means that I try to access art to different groups of people in a new, more understandable and simple way. Also, I am trying to engage museums to step outside their comfort zones and collaborate with other cultural organizations. And I work behind the bar here in the club, and occasionally write blog posts about our exhibitions.

J: You have been doing a research during the Mohamed Bouroussia's exhibition, can you tell me a little more about it?

F: Yes, I have spent few nights in De Aula, talking people who came to watch Mohamed's video called *All-in*. I find it really amazing, that you can come to De School and enjoy art while clubbing. I was doing a research for a paper I am working on at my university, but I wrote a blog post about that as well.

J: So after spending some time there, what do you think, do really people pay attention to the art exhibited here?

F: Not all of the visitors come of course, but those who do, usually look really intrigued. In the case of Mohamed's exhibition, lot of people stayed longer, watched the video couple of times, discussed it with their friends. At some moments, there were many different groups of people talking to each other about the artwork. You don't usually see that in the museum. In many occasions people have returned and watched the artwork again and again. De School gives them opportunity and time to review the piece many times during the night, and re-evaluate and re-think what they have seen.

J: Mohamed's exhibition was the first bigger exhibition in here, have you been involved in the preparation process?

F: Yes we were helping during the installation and opening. Me and Mehrshad Tajfar (doorman) came with an idea to put the projection screen for video *Légende* to the smoking room, which created an old cinema-like feeling in the room. We decided to make the opening a big event with music and drinks till the morning, which was a huge success I think.

J: Do you know why there are mostly videos presented here in the club?

K: Well, it works the best. And Kyara is mostly interested in video art so that may be another reason. But I think that we should try different installations in the future as well.

Príloha č. 3: Rad návštevníkov čakajúcich na vstup do klubu *Trouw*

www.deephouseamsterdam.com

Príloha č. 4: Interiér klubu *De School*

vlastná fotografia

Príloha č.5: Ľudia pozorujúci video *The Buzzclub*

www.wearepublic.nl, Ernst van Deursen

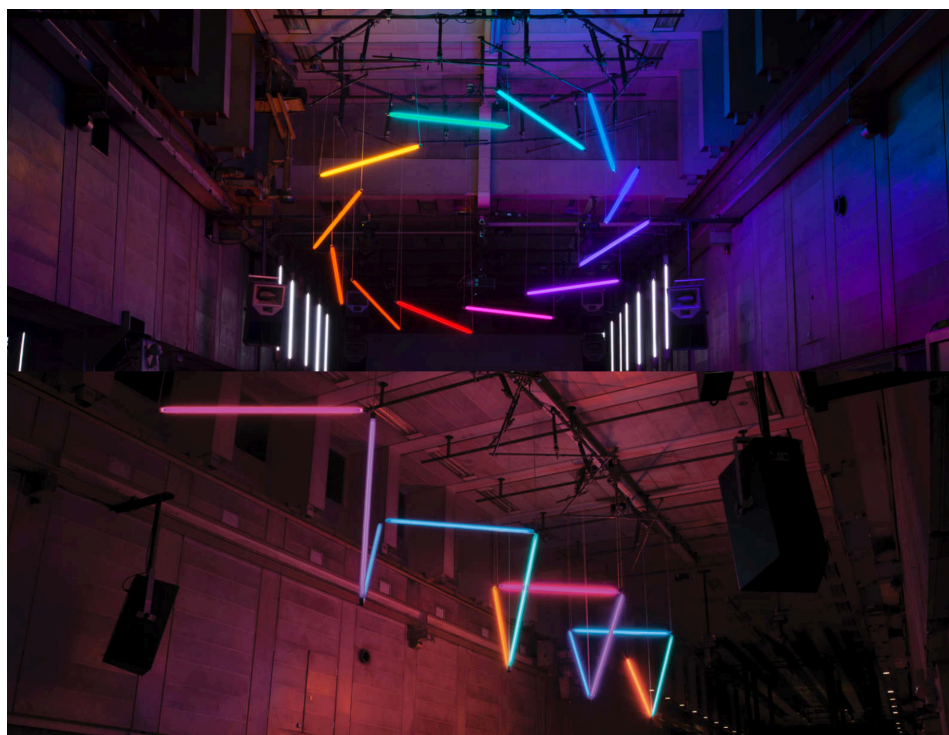
Príloha č.6: *Landcape*, Fouad Bouchouha

www.wowa.artlinkart.com

Príloha č.7 Svetelné inštalácie nad tanečným parketom v *Trouw*

www.meeusvandis.com, Bram Spaan

Príloha č.8: Diváci pozorujúci *All-in* od Mohameda Bourussia

www.deschoolamsterdam.nl, Floor van Hulsen

Príloha č.9: Návštevníci klubu *De School* pozorujúci *Diapositive* od Children of the Light

www.creators.vice.com/nl